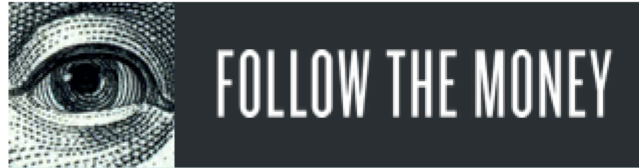




Beeld © Rosa Snijders · ***16 MIN***

Hoe arbeidsmigranten werden misbruikt bij de aanvraag van NOW-subsidies

Mark Koster
Remy Koens

Bedrijven met veel arbeidsmigranten in dienst kunnen rommelen met NOW-aanvragen. FTM lichtte een paar tegels en stuitte onder andere op een sjoemelend uitzendbureau dat 3,4 miljoen incasseerde. ‘Nee, stop, dit gaat je geen flikker aan. En nou opdonderen, mafkees.’

DIT STUK IN 1 MINUUT

- Sinds maart 2020 houdt de Nederlandse overheid met allerlei steunmaatregelen het bedrijfsleven overeind. De Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) is een van de omvangrijkste uit het pakket: het gaat om **14,5 miljard euro** in 2020.
- Van die 14,5 miljard euro aan NOW-gelden gaat **1,1 miljard (8 procent) naar de uitzendbranche**. Alleen de horeca maakte als sector meer gebruik van de regeling. Dat is opvallend, want de uitzendbranche leed ‘maar’ 8,6 procent omzetverlies in 2020 ten opzichte van 2019.
- Tussen de aanvragers van NOW 1, 2 en 3 zitten **uitzendbureaus waar de voorgeschoten bedragen niet zijn te rechtvaardigen** op basis van publiek beschikbare informatie uit hun jaarverslagen. Een Haags familiebedrijf met slechts een paar dozijn uitzendkrachten ontving 3,4 miljoen euro aan NOW-subsidie.
- Dat is mogelijk omdat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het UWV **een beroep** doen **op de ‘morele verantwoordelijkheid’** van ondernemers. Voordat een

voorschot wordt uitgekeerd vindt minimale controle plaats. De Rekenkamer is hier kritisch over.
- Bovendien zijn buitenlandse arbeidskrachten die werken via uitzendconstructies gevoelig voor uitbuiting en kan er met hun salaris worden gefraudeerd. Een boekhouder die 16 jaar bij een uitzendbureau werkte, meent dat je **'makkelijk kan sjoemelen'** met de UWV-criteria voor NOW-voorschotten.

Op het terras van steakhouse Parrillada op de Oudezijds Voorburgwal 67 zit niemand. In het hart van de Amsterdamse Wallen is het toeristenseizoen in postcoronatijd nog niet aangebroken. Binnen in de donkere bar is het uitgestorven. Een bedrijfsleider staat werkeloos aan de bar. De eigenaar is 'even naar de markt', zegt hij.

Parrillada is een van de 155.000 bedrijven die loonsteun aanvroegen om het personeel tijdens de coronapandemie in dienst te kunnen houden. Die maatregel staat bekend als NOW (Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid). Het restaurant wordt ervan verdacht dat het wel de subsidie heeft opgestreken, maar zijn personeel niet heeft betaald.

Althans, dat blijkt uit een tip die is binnengekomen bij Follow the Money.

Een Italiaanse werknemer van Parrillada kwam verhaal halen, omdat hij was ontslagen, maar zijn baas wel NOW had aangevraagd: 21.000 euro in totaal. Terwijl de Italiaan kon vertrekken, cashte de baas zijn subsidie. Hoeveel mensen er officieel in het restaurant werkten, is niet bekend.

> 'Ik heb de zaak verkocht. In coronatijd. Je moet niet bij mij wezen'

Eigenaar Adel Soliman (51) van Parrillada hoort de beschuldiging aan, maar moet ons helaas doorverwijzen, reageert hij telefonisch. 'Ik heb de zaak verkocht. In coronatijd. Je moet niet bij mij wezen,' zegt hij. Over de 21.000 euro die hij aanvroeg doet hij geen mededeling. 'Ik kan je niet helpen, vriend,' zegt de man die de verbinding verbreekt.

Dit komt vaker bij horeca in de Amsterdamse binnenstad, blijkt uit een compilatie van dergelijke arbeidsconflicten door , een organisatie die opkomt voor de rechten van vooral buitenlandse inhuurkrachten bij (vermoedelijke) uitbuiting. Fairwork staat slachtoffers bij met juridische expertise en door eventueel politie of justitie in te schakelen. Niet alleen bij Parrillada zouden er geen salarissen worden betaald, ook bij andere eethuizen en hotelketens die gebruik maken van arbeidsmigranten is de NOW niet uitgekeerd.

Doorbetalen

In het Fairwork-dossier wordt een case aangehaald van een werknemer die in een restaurant op de Wallen werkt. Op 15 maart 2020 krijgt hij te horen dat zijn werkgever hem niet meer kon betalen. Het dossier biedt een minutieus inzicht in het betalingsverkeer tussen werknemer en werkgever. In maart 2020 ontvangt de medewerker 500 euro. De maanden ervoor werkt hij meer dan 60 uur per week, voor een bedrag van 7 euro per uur, opgeteld een bruto maandsalaris van 1680 euro. 'Volgens cliënt heeft zijn werkgever NOW-tegemoetkoming aangevraagd, maar is die niet bereid om het loon door te betalen,' staat er te lezen in het dossier.

Waar is het NOW-geld gebleven? Is er iets verdwenen naar de eigenaar die claimt geen banden meer te hebben met het restaurant? Hoe komen we erachter? De casussen in de restaurants in het meest toeristische gebied van Nederland staan voor een groter verhaal. Een deel van de economie draait op . Ook voor deze groep werknemers kunnen ondernemingen NOW aanvragen.

Uit meer dan tien tips die Follow the Money ontving met klachten van deze arbeidsmigranten over uitbetaling van loon, niet nagekomen contracten en bijgestelde werktijden en salarissen rijst de vraag of dat coronageld wel terechtkomt bij deze vaak slechtgeïnformeerde werknemers.

FTM ONDERZOEKT MISBRUIK NOW-SUBSIDIES

Follow the Money verricht onderzoek naar de ondernemingen die -subsidie ontvingen en publiceert over mogelijk misbruik van de regeling. Het UWV, de instantie die de NOW-uitkeringen verstrekt, heeft inmiddels vier tranches aan NOW-gelden uitgekeerd en de eerste subsidies uit de vijfde ronde zijn ook overgemaakt. Van drie ronden zijn de bedragen bekend, omdat het UWV deze heeft gepubliceerd.

In de eerste drie ronden betaalde het UWV in totaal 14,5 miljard euro aan voorschotten aan ruim 155.000 bedrijven. Gemiddeld 93.759 euro per toekenning tussen maart en december 2020.

Bedrijven konden, afhankelijk van hun omzetverlies, tot 90 procent van de loonkosten gecompenseerd krijgen, met een maximum van 9.538 euro per werknemer per maand.

Maar de NOW is geen gift, slechts een voorschot dat het UWV uitkeert aan bedrijven die in een bepaalde periode een omzetverlies hebben geleden van 20 procent of meer. Als achteraf blijkt dat het omzetverlies minder is geweest dan aangegeven in de aanvraag, dan moet de onderneming de NOW naar rato terugbetalen.

Om zelf inzicht te krijgen in de gang van zaken rond de NOW-subsidies, bestudeerde FTM alle toegekende NOW-uitkeringen door de data van het UWV te verrijken met onder andere informatie over faillissementen, aantal werknemers per bedrijf en omzetontwikkelingen in de branche waar de begunstigde ondernemingen actief zijn.

De 1.578 bedrijven die meer dan 1 miljoen euro ontvingen, zijn extra goed bekeken: iets meer dan 1 procent van de ruim 155.000 aanvragen. Verder maakten we gebruik van jaarverslagen, curatorenrapporten, CBS-gegevens, Kamer van Koophandeldata en vooral tipgevers. (Hier kunt u dat doen).

Pas achteraf stelt de aanvrager een definitief bedrag vast. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor boekhouders en accountants. Zij moeten de omzetcijfers registreren, opdat er een definitieve afrekening kan plaatsvinden.

Hierbij geldt dat boven een voorschotbedrag van 20.000 euro of een definitief subsidiebedrag van 25.000 euro een ‘deskundige derde’, zoals een boekhouder of een administratiekantoor, een verklaring moet afgeven. Boven een voorschotbedrag van 100.000 euro of een definitief subsidiebedrag van 125.000 euro is een accountantsverklaring verplicht.

Daarbij doen het UWV en het ministerie van sociale zaken een beroep op de ‘morele verantwoordelijkheid’ van de ondernemer. Het ministerie van Sociale Zaken is niet naïef en houdt rekening met enige mate van fraude, aangezien controle pas achteraf plaatsvindt.

Ewout Irrgang, collegelid van de Algemene Rekenkamer, noemt dit in een nog te verschijnen interview met Follow The Money het ‘restrisico’ van de NOW. Irrgang accepteert een verspilling van 1 procent, maar is bezorgd of de terugvordering juist zal verlopen. (Het hele interview met Irrgang leest u op zondag 20 juni).

Een branche waar makkelijk misbruik van de NOW-regeling kan worden gemaakt, is de uitzendsector. Vooral in de industrietakken waar arbeidsmigranten werken die geen kennis hebben van de Nederlandse wetgeving, is de kans op misleiding door de aanvragers (de uitzendbureaus) aanwezig. Bij de NOW-aanvraag wordt gekeken naar het aantal gewerkte uren, uitgedrukt in een voltijdse betrekking van 38 uur.

Bas Franken, een boekhouder die 16 jaar werkzaam was bij een uitzendbureau dat actief is in de glas- en tuinbouw, meent dat je met die staatjes ‘makkelijk kan sjoemelen’.

Bovendien blijkt uit cijfers van het CBS dat de uitzendbranche over de gehele linie te weinig omzetverlies leed om zich te kwalificeren voor de NOW-regeling. In het tweede kwartaal van 2020 verloren uitzendbureaus 16,7 procent van hun omzet vergeleken met het jaar ervoor.

De kwartalen daarna verergerde de situatie niet verder. Over heel 2020 verloren uitzendbureaus 8,6 procent van hun omzet. Bedrijven die over een periode van drie aaneengesloten maanden gemiddeld 20 procent omzetverlies lijden, komen in aanmerking voor een NOW-subsidie.

In het onderzoek van *Follow the Money* naar uitzendbureaus die NOW-subsidie ontvingen, komen ook bedrijven naar voren waar de omzet, de balans of het aantal in de jaarverslagen vermelde werknemers niet het overgemaakte bedrag rechtvaardigen.



Haagse Eurostart

Het voorbeeld hiervan is het Haagse uitzendbureau Eurostart. De uitzender is een leverancier van Oost-Europese werknemers die in kassen en bij plantenkwekers in het Westland werken.

Eurostart vroeg in drie tranches bijna 3,4 euro miljoen aan via holding Tas Investments B.V., dat op hetzelfde adres staat ingeschreven als het uitzendbureau en dezelfde eigenaar heeft. Veel gegevens verstrekt het bedrijf niet. In het laatste – zeer summiere – jaarverslag (over 2019) meldt Tas Investments dat het 200 werknemers in dienst heeft en een verlies leed van 22.000 euro. Omzetcijfers of andere bedrijfsresultaten publiceert het bedrijf niet.

Ook de cijfers van Eurostart uitzendbureau, de bv van het merk waaronder het uitzendbureau opereert, zijn nietszeggend. Het eigen vermogen staat op 4.941 euro, een bedrag dat een NOW-aanvraag van 3,4 miljoen nauwelijks lijkt te rechtvaardigen.

Wat is er aan de hand met de cijfers van Eurostart? Een rondgang langs een aantal klanten leert dat de administratie niet (altijd) op orde was. (Buitenlandse) werknemers, die opheldering eisen over betalingen of hun contracten, voelen zich niet zelden geïntimideerd.

Ook de klanten van Eurostart hebben vraagtekens of alle werknemers netjes staan geregistreerd. Eurostart kan aanspraak maken op NOW van uitzendkrachten als er werk wegvalt bij werkgevers. Maar hierbij moet het bureau wel een goede administratie overleggen. Dat was niet altijd het geval.

Orchideeënkwekerij

Koeleman Potplanten, een orchideeënkweker uit Ter Aar, heeft afgelopen jaar een einde gemaakt aan de samenwerking met Eurostart, omdat niet duidelijk was via welke bv's Eurostart zaken deed met Koeleman. 'We hadden te maken met een tiental vennootschappen,' zegt Ellen Koeleman, verantwoordelijk voor de boekhouding bij de sierplantleverancier.

Een deel van de administratie voldeed niet aan de zogeheten NEN 4400-1-norm. Deze norm stelt eisen aan de personeels- en loonadministratie van ondernemingen die arbeidskrachten ter beschikbaar stellen, zoals uitzendbureaus. 'Het was onduidelijk vanuit welke bv iemand was uitgeleend. Daar werd mee geschoven,' zegt Koeleman.

Koeleman had geen zin om door de belastingdienst aangesproken te worden op mogelijke malversaties en stopte daarom de samenwerking. 'De algemene voorwaarden veranderden steeds bij Eurostart. Daar wilden wij onze vingers niet meer aan branden. We hebben het contract uiteindelijk in maart 2021 verbroken.'

Het afgelopen jaar werkten er zes Poolse uitzendkrachten van Eurostart bij Koeleman Potplanten. 'Die hebben hun baan behouden in coronatijd. Daar zijn facturen voor gestuurd en die hebben we ook betaald. Voor die mensen heeft Eurostart dus geen NOW hoeven aanvragen,' zegt ze.

> 'Ik wil iedereen waarschuwen, en adviseren: ga niet met dit uitzendbureau in zee'

De spanning tussen Eurostart en de zes uitzendkrachten liep daarna op. Volgens Koeleman zijn er 'banden lekgestoken' van de ex-medewerkers door handlangers van Eurostart, omdat ze opheldering vroegen over hun contract. 'De angst is groot,' zegt Koeleman tegen Follow The Money.

De familie die Eurostart uitbaat, de familie Tufan, heeft geen beste reputatie. Eurostart werd door een ex-medewerker in een online review al eens als volgt omschreven: 'Wat een malafide organisatie. Oplichters zijn het! In mijn korte periode daar heb ik meerdere uitzendkrachten letterlijk in opstand zien komen omdat betalingen niet uitgevoerd werden. Hier ben ik nu zelf ook de dupe van geworden. Daarom wil ik iedereen waarschuwen, en adviseren: ga niet met dit uitzendbureau in zee.'

De ex-werknemer werkte als agrarisch medewerker voor Eurostart.

In 2004 werd de Haagse familie al eens beschuldigd van fraude. De ruzie met de autoriteiten liep toen zo hoog op dat een familielid om het leven kwam tijdens een inval bij hem thuis waar de politie zocht naar bewijsstukken voor fraude. Het OM verdacht het familielid van medewerking aan een miljoenenfraude met sociale premies.

Tijdens een schotenwisseling met de agenten werd toen een lid van de Tufan-familie dodelijk geraakt. De man zou uit zelfverdediging hebben gehandeld. De politie verrichtte verschillende arrestaties en er volgden veroordelingen. Onder meer Fahri Tufan, de oprichter van Eurostart, belandde in de cel.

Het uitzendbureau wordt nu gerund door een jongere generatie Tufans, waarbij pater familias Fahri Tufan (55) op de achtergrond meekijkt. ‘Fahri was even uit de roulatie vanwege een slechte gezondheid, maar doet nog steeds de onderhandelingen,’ zegt Marcel van Vliet van kwekerij Esmeralda.

Hij verbaast zich erover dat er 3,4 miljoen aan NOW-gelden naar Eurostart is gevloeid. ‘Dat lijkt mij een beetje veel,’ zegt hij. Van Vliet neemt nog steeds diensten af van Eurostart, maar heeft af en toe over de afhandeling van facturen.

Voor de werknemers van Esmeralda hoefde Eurostart geen NOW aan te vragen aangezien ze in dienst zijn gebleven, stelt Van Vliet. ‘We hebben ons best gedaan om iedereen aan het werk te houden. We hebben niemand naar huis gestuurd. Eurostart heeft facturen gestuurd, dus dat was business as usual.’

valt op te tekenen bij Fransen Roses, een andere klant van Eurostart. Bij de bloemenkwekerij uit De Lier werkt één uitzendkracht van Eurostart. Eigenaar Aad Fransen: ‘We zijn actief gebleven in coronatijd. Ik heb er verder weinig mee van doen. Ik krijg een factuur en die betaal ik.’

Dossier

Coronacrisis

De coronapandemie zet de wereld op zijn kop. Wie betaalt de rekening? En wie profiteert?

Gesjoemel

Eurostart rommelde eerder met de boekhouding. Een kantonrechter in Den Haag stelde in april 2020 vast dat Eurostart een contract had opgesteld met een valse handtekening van een ex-medewerker. Deze was in verweer gekomen tegen zijn ontslag.

Cumaali Aygun, een van de oprichters van Eurostart, weet hoe Eurostart te werk gaat en vermoedt dat er nog steeds wordt gemarchandeerd met de regels.

Aygun raakte gebrouilleerd met Eurostart en exploiteert nu vanuit Oosterhout zelf een uitzendbureau, WH Personeelsdiensten. Hij levert nu uitzendkrachten aan Koeleman Potplanten, de eerder genoemde orchideeënkwekerij uit Ter Aar.

Waar Aygun sceptisch is over de rechtmatigheid van de NOW-aanvraag, is Bas Franken (42) zeker dat Eurostart heeft gerommeld met de cijfers. Franken was tussen 2003-2019 als boekhouder actief bij Eurostart en is er ‘100 procent van overtuigd’ dat de NOW op onjuiste gronden is aangevraagd.

> ‘Ik heb helemaal niks van het UWV gehoord en dat verbaast me’

Franken, nu werkzaam bij het Haagse accountantskantoor Baartse Mennema, stapte twee jaar geleden op nadat Serpil en Betul, twee dochters van Fahri Tufan, de zaak overnamen. ‘Die twee

dames snapten er niks van. Ze deden maar wat en waren alleen maar bezig met geld. Ze stonden ineens op de stoep, want ze waren tot directieleden benoemd.’

Franken heeft na de eerste aanvraag van NOW (7 ton) bij het UWV al een gedaan van mogelijk misbruik van NOW-gelden. ‘Maar ik heb helemaal niks gehoord en dat verbaast me.’

Leeg pand

Eurostart reageert niet op onze verzoeken om opheldering. Mobiele berichten en apps worden niet beantwoord door Fahri Tufan, de oprichter van het bedrijf. In het lege pand aan de Haagse Radarstraat is, behalve een medewerkster, niemand aanwezig om te reageren op aantijgingen van ex-medewerkers. ‘Je kunt beter een andere keer terugkomen,’ zegt ze.

Dat het relatief kleine Eurostart een miljoenenbedrag kon aanvragen is opmerkelijk. Bij andere uitzendbureaus die een met Eurostart vergelijkbaar bedrag aan NOW-subsidie ontvingen, gaat substantieel meer geld om in de onderneming (zie grafiek).